

Opis przedmiotu zamówienia

1. Przedmiot zamówienia

Przeprowadzenie badania przyczyn ubóstwa energetycznego w województwie mazowieckim wraz z opracowaniem raportu (diagnozy).

2. Kontekst zamówienia

Jednym z najważniejszych wyzwań współczesnego świata jest przeciwdziałanie przejawom ubóstwa, w tym ubóstwa energetycznego oraz zapewnienie ludności godnych warunków życia. Problematyka ta stała się przedmiotem zarówno dysputy publicznej, jak i analiz empirycznych. Spośród wielu opracowań strategicznych, gdzie zagadnienie ubóstwa wskazuje się jako kluczową kwestię do rozwiązania, jako jeden z ważniejszych należy wymienić Agendę na rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030. W dokumencie tym sformułowano 17 celów które skupiają się na zapewnieniu godnego życia mieszkańcom całego świata. Spośród priorytetów, na pierwszym miejscu wymieniono walkę z ubóstwem we wszystkich jego formach, co uzmysławia z jak ważnym problemem poszczególne instytucje muszą się zmierzyć. O ważkości problemu świadczy również fakt, że także pozostałe cele skupiają się wokół zagadnień związanych z dobrobytem i inkluzją społeczną. W kontekście rosnących cen nośników energii (m.in. gazu, węgla, ropy), a w konsekwencji również prądu, niezwykle istotne jest zwrócenie uwagi na ubóstwo energetyczne.

We wcześniej realizowanych w województwie mazowieckim badaniach nie zostały zaprojektowane wyczerpujące to zagadnienie pytania, stąd pojawia się konieczność prowadzenia dalszych pogłębionych analiz oraz szczegółowa diagnoza tej kwestii na Mazowszu. Opracowanie raportu z badania przyczyn ubóstwa energetycznego w województwie mazowieckim będzie także jedną z pierwszych tego typu analiz tematycznych w wymiarze regionalnym, powstałych w ostatnim czasie.

Na podstawie dostępnych danych, a także częściowych pytań pochodzących z już zrealizowanych badań można jednak zarysować pojawiający się problem, a także wskazać implikacje dla przyszłego pogłębienia się tego rodzaju ubóstwa. Warto zaznaczyć, że ubóstwo energetyczne to nie tylko ograniczone możliwości nabycia usług energetycznych, w celu zapewnienia codziennych potrzeb, ale także zbyt wysokie wydatki na ten cel oraz brak możliwości utrzymania adekwatnego standardu ciepła w mieszkaniu. Z badań zleconych przez Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej, przeprowadzonych na potrzeby opracowania wojewódzkiego programu przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu wynika, że:

- 1) dotychczas respondenci w niewielkim stopniu odczuwali problem rosnących cen nośników energii, chociaż część z nich zauważała, że dalszy wzrost cen może powodować problem z ogrzaniem mieszkania w okresie jesienno-zimowym, warto jednak podkreślić, że badania były prowadzone w okresie letnim;
- 2) 31,8% beneficjentów ma problemy z dostatecznym ogrzaniem mieszkania;
- 3) z niewystarczającym ogrzaniem mieszkania częściej borykają się mieszkańcy Regionu Mazowieckiego Regionalnego niż Regionu Warszawskiego Stołecznego, co wynika z innej struktury źródeł energii;
- 4) można przyjąć, że respondenci, którzy ograniczają swoje potrzeby do minimum i nie realizują wszystkich potrzeb związanych z mieszkaniem, ubraniem i żywnością (20,3%) oraz tym, którym nie wystarcza nawet na jedzenie (24%), są w największym stopniu zagrożeni ubóstwem energetycznym (można przypuszczać, że część z nich stanowić będzie grupę "odbiorców wrażliwych");
- 5) można jednocześnie uznać z dużym prawdopodobieństwem, że rosnące ceny energii spowodują, że gospodarstwa domowe, które realizują swoje potrzeby na poziomie minimum lub są zmuszone do ich ograniczania, w sezonie grzewczym 2022/23 znajdą się poniżej progu ubóstwa energetycznego – na podstawie stopnia deprivacji innych potrzeb można ocenić, że będzie to dotyczyć 80–95% beneficjentów OPS;
- 6) grupy osób, w największym stopniu zagrożone ubóstwem energetycznym można wyróżnić biorąc pod uwagę dwie grupy czynników: techniczne (wiek budynku, powierzchnia mieszkania, stan techniczny, wyposażenie w instalacje grzewcze) oraz czynniki społeczno-ekonomiczne (źródło utrzymania, wiek i struktura gospodarstwa domowego);
- 7) najbardziej zagrożone ubóstwem energetycznym są gospodarstwa jednoosobowe oraz gospodarstwa bez osób pracujących, które nie mają dzieci na utrzymaniu; w przypadku mieszkańców wsi są to również właściciele starych, niedocieplonych, wolnostojących domów wyposażonych w przestarzałe, nieefektywne instalacje grzewcze, opalane paliwami najgorszej jakości, w miastach zaś to zwykle lokatorzy komunalnych kamienic i budynków o niskiej efektywności energetycznej;
- 8) istnieje poważne ryzyko, że ubóstwo energetyczne może objąć nie tylko osoby znajdujące się poniżej progu ubóstwa ustawowego, ale również osoby znajdujące się w sferze niedostatku, a więc w pesymistycznym wariancie około 40% wszystkich mieszkańców województwa.

Wysoki poziom ubóstwa energetycznego związany ze wzrostem cen nośników energii oraz utrudniona możliwość ich zakupu powoduje, że na poziomie lokalnym powinny pojawiać się rozwiązania zapobiegające trudnej sytuacji energetycznej i wsparcie najbardziej potrzebujących. Niezbędne jest również dofinansowanie termomodernizacji budynków. Samorządy powinny przeznaczyć część środków na tworzenie wspólnych inwestycji energetycznych, które mogłyby zapewnić tańszą energię zarówno mieszkańcom, jak i przedsiębiorcom prowadzącym działalność na terenie danej gminy/powiatu. Działania te muszą być wsparte również na poziomie krajowym.

Konieczna jest aktualizacja programów finansujących termomodernizację oraz zwiększenie nacisku na wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii. Ryzykiem dla wzrostu ubóstwa energetycznego są: przedłużający się konflikt na terenie Ukrainy, rosnące ceny nośników energii, niska efektywność energetyczna budynków i źródeł ciepła, zastopowanie rozwoju OZE, wysoki koszt instalacji fotowoltaiki, ograniczone możliwości gromadzenia energii, niska świadomość społeczna. Niezaspokojeniem potrzeb energetycznych są zagrożone również gospodarstwa domowe, korzystające z systemu przedpłat za energię. Ograniczone dochody, przy rosnących cenach prądu mogą powodować, że część z nich nie będzie miała możliwości ogrzania mieszkania odpowiednio do potrzeb.

3. Zakres przedmiotowy zamówienia – zadania wykonawcy

Zadaniem wykonawcy jest przeprowadzenie badania przyczyn ubóstwa energetycznego w województwie mazowieckim i opracowanie raportu (diagnozy) zgodnie z poniższymi wymaganiami:

1) przedmiot badań

Przedmiotem badań jest grupa zagadnień z zakresu ubóstwa energetycznego obejmująca m.in.:

- a) wyodrębnienie grup społecznych szczególnie narażonych na zjawisko ubóstwa energetycznego;
- b) opracowanie analizy posiadanych przez respondentów źródeł ciepła oraz stosowanych nośników energii;
- c) ukazanie struktury wydatków budżetów domowych z uwzględnieniem wydatków na cele energetyczne;
- d) ocena skali deficytu środków finansowych na osiągnięcie komfortu cieplnego (ogrzanie mieszkania);
- e) przedstawienie poziomu kompensacji ubóstwa energetycznego poprzez redukcję konsumpcji w innych obszarach i pogłębienie ubóstwa egzystencjalnego;
- f) ocena nieefektywności energetycznej budynków mieszkalnych i urządzeń grzewczych;
- g) samoocena zachorowalności populacji w funkcji ubóstwa energetycznego (niedogrzanie);
- h) subiektywna ocena stanu zdrowia respondentów w zależności od sytuacji mieszkaniowej i wykorzystywanych źródeł energii;
- i) subiektywna ocena możliwych środków zaradczych mających na celu przeciwdziałanie ubóstwu energetycznemu.

2) wymagania dotyczące procesu badawczego:

- a) badanie zostanie przeprowadzone na obszarze województwa mazowieckiego;
- b) badanie musi mieć charakter ilościowy z zastosowaniem metody kwestionariuszowej; w przypadku ankiety skierowanej do osób otrzymujących pomoc społeczną oraz osób nie objętych pomocą społeczną należy wykorzystać

technikę PAPI, CATI i CAWI, natomiast dla ankiet przeznaczonych dla instytucji – technikę CATI i CAWI;

- c) badanie zostanie rozszerzone poprzez zastosowanie reprezentatywnej liczby pogłębionych wywiadów IDI, jako badań jakościowych uzupełniających inne metody i techniki badawcze;
- d) kwestionariusz musi zawierać pytania zamknięte oraz pytania otwarte w proporcji zaproponowanej przez Wykonawcę i odpowiadającej osiągnięciu założonego celu badawczego; przygotowany kwestionariusz powinien zawierać dokładnie wyselekcjonowane pytania zarówno pod względem liczby, treści, jak i formy oraz kolejności. Pytania muszą stricte odnosić się do przedmiotu prowadzonych badań. Wybór pytań przez Zamawiającego nastąpi po podpisaniu umowy – dopuszcza się modyfikację pytań przy akceptacji przez Zamawiającego oraz dodanie nowych pytań w celu zapewnienia realizacji założeń badania;
- e) odsetek użytecznych kwestionariuszy wypełnionych w trakcie badania nie może być niższy niż 90%; jako użyteczny kwestionariusz badania rozumieć należy kwestionariusz wypełniony w 80%;
- f) próba zrealizowana musi objąć badaniem 2 tys. respondentów, w której nie więcej niż 20% stanowią będą beneficjenci ośrodków pomocy społecznej; dobór pozostałych respondentów musi umożliwić realizację celów badawczych przy zachowaniu zasady reprezentatywności;
- g) wykonawca wprowadzi wyniki wywiadów i ankiet do arkusza Excel i programu wykorzystywanego przez Wykonawcę do obróbki danych liczbowych.
- h) wykonawca prześle Zamawiającemu wszelkie prawa autorskie do zgromadzonych danych włącznie z danymi źródłowymi na nośnikach elektronicznych i trwałych (ankiety, wywiady, transkrypcje), a także dokona fizycznego przekazania Zamawiającemu wszelkich zgromadzonych danych liczbowych.

3) wymagania dotyczące raportu (diagnozy) z badania przyczyn ubóstwa energetycznego w województwie mazowieckim:

Realizacja badania zakończona zostanie przedstawieniem tekstowo-graficznego raportu końcowego w zakresie ubóstwa energetycznego w województwie mazowieckim na poziomie poszczególnych powiatów oraz regionów statystycznych (w formacie .docx i .pdf). Dokument zostanie przygotowany zgodnie z wytycznymi dla autorów, stanowiącymi załącznik do OPZ i będzie dostosowany do wymagań osób ze szczególnymi potrzebami. Materiał obejmie w szczególności graficzną prezentację głównych wyników badania (infografika, wykresy, zdjęcia), omówienie i analizę wyników dla próby ogółem oraz ze względu na wybrane zmienne społeczno-demograficzno-ekonomiczne poddane analizie statystycznej, w tym analizie istotności statystycznej różnic, a także ewentualnie dodatkowe analizy zależności określone w umowie z Zamawiającym, podsumowania i wnioski. Wykonawca zobowiązany jest dostarczyć Zamawiającemu w formie elektronicznej mejlowo oraz na nośniku danych (np. pendrive) w formacie umożliwiającym publikowanie na stronach internetowych i w wersji papierowej (format A4) :

- a) finalny kwestionariusz oraz screener i schemat doboru próby;
- b) finalne bazy danych w formacie SPSS (sav) oraz Excel (xls/xlsx), z uwzględnieniem wag, jeśli będą stosowane;
- c) wykresy przedstawione w raporcie w formacie edytowalnym;
- d) pełen zestaw tabel (opracowanych w programie Excel), zawierających analizę danych dla próby ogółem, jak też w podziale ze względu na wiek, płeć, wykształcenie, region statystyczny, powiat oraz inne cechy uzgodnione z Zamawiającym;
- e) zbiór danych liczbowych, procentowych rozkładów odpowiedzi na pytania wraz z zaznaczeniem zróżnicowania, w zależności od cech społeczno-demograficznych respondentów.

Ponadto wykonawca opracuje syntetyczne wnioski z badania oraz rekomendacje w zakresie przeciwdziałania ubóstwu energetycznemu na Mazowszu, w tym rekomendacje dla władz samorządowych (zgodnie z ich kompetencjami), a także wskaże proponowane rozwiązania w zakresie ograniczenia ubóstwa energetycznego na podstawie najlepszych praktyk w skali RP i UE. Dokument powinien spełniać wymogi dostępności cyfrowej dla dokumentów. Materiał musi być sporządzony poprawnie pod względem stylistycznym i ortograficznym oraz być opatrzony zestawem logo, tj. logo Zleceniodawcy (logo Marki Mazowsze) i logo Mazowieckiego Centrum Polityki Społecznej. Wytyczne do stosowania herbu Województwa Mazowieckiego oraz logo Marki Mazowsze, dostępne są na stronie internetowej www.mazovia.pl w zakładce Marka Mazowsze, a do stosowania logo Mazowieckiego Centrum Polityki Społecznej – na stronie www.mcps.com.pl w zakładce „Dla mediów”, w podzakładce „Marka MCPS”.. Zamawiający zaleca, aby oba dokumenty nie przekraczały łącznie 90 stron.

Zamawiający wymaga zatrudnienia, na podstawie umowy o pracę lub umowy cywilnoprawnej, przez Wykonawcę osoby, która będzie pełniła funkcję koordynatora odpowiedzialnego za prawidłową realizację zamówienia. Do zadań osoby pełniącej funkcję koordynatora należało będzie w szczególności:

- 1) organizowanie cyklicznych spotkań z Zamawiającym, nie rzadziej niż raz w miesiącu w celu omówienia realizacji harmonogramu prac oraz wymiany informacji z Wykonawcą,
- 2) prowadzenie dokumentacji spotkań pomiędzy Zamawiającym i Wykonawcą w formie notatek zawierających ustalenia,
- 3) informowanie Zamawiającego o wszelkich sytuacjach związanych z organizacją wykonywanych usług, gdy powstanie potrzeba przekazania uwag, wyjaśnienia wątpliwości, czy powzięcia przez Zamawiającego informacji o niezgodnych z warunkami umowy działaniach Wykonawcy.
- 4) udzielanie Wykonawcy w kontakcie z Zamawiającym natychmiastowej pomocy, jeśli pojawią się wątpliwości lub trudności przy realizacji zamówienia;

4. Termin realizacji zamówienia

Oferenta obowiązują trzy etapy:

- 1) pierwszy etap zamówienia, tj. przeprowadzenie badania, powinien zostać wykonany **od dnia podpisania umowy do 15 września 2023 r.**;
- 2) druga etap zamówienia, tj. opracowanie pierwszej wersji raportu (diagnozy), powinien zostać wykonany **do 30 października 2023 r.**;
- 3) trzecia etap zamówienia, tj. opracowanie ostatecznej wersji raportu (diagnozy), powinien zostać wykonany **do 20 listopada 2023 r.**

Załączniki:

Załącznik nr 1: Wytyczne dla autorów programów/monitoringów/publikacji